

SLOGGI- TRUSSER TIL RITT!

Af Steen Christiansen

Bør arbejderbevægelsen have en særlig moral? En af forfatterne til den seneste debatbog om Socialdemokratiet fastholder, at idealet om lighed og solidaritet fortsat skal være det moralske grundlag for bevægelsen. Det gør han på baggrund af en af mediebegivenhederne omkring Ritt Bjerregaard.

Næppe havde svenskerne med en rekord lav valgdeltagelse i det første valg til Europaparlamentet rystet de europæiske hovedstæder, før en ny bombe blev lagt under den europæiske union.

Denne gang bestod bomben af 19 flasker god rødvin sendt til den danske europakommissær og angiveligt afsendt som et "skjult" honorar for et foredrag, kommissæren havde holdt på en højskole.

"Skjult" honorar, fordi de europæiske kommissærer alene må aflønnes af Unionen for at sikre deres uafhængighed og upartiskhed.

Sagen havde næppe haft offentlighedens bevågenhed, hvis ikke det var fordi, at modtageren af de 19 flasker rødvin netop var Ritt Bjerregaard.

Siden Ritt Bjerregaard blev fyret som undervisningsminister i 1979 - på grund af et for omkostningsfuldt ophold i Paris - har hun gang på gang befundet sig i centrum for diskussionerne om moralen i arbejderbevægelsen.

Det gælder både diskussionen om, hvor langt man som enkelt person — og som socialdemokrat - kan gå i forhold til forskellige moralske grænser, men også i forhold til det meget klassiske billede af Socialdemokratiet og fagbevægelsen som "*den socialdemokratiske koncern*."

I sagen om de 19 flasker rødvin stod Ritt Bjerregaard af, inden der var kommet rigtigt kog i mediegryden og returnerede flaskerne til højskolen.

Det er også første gang, det er sket, og der skal nok være en eller anden redaktør, der beklager, at Ritt Bjerregaard nedlagde våbnene så hurtigt.

For det er netop i medierne, at diskussionen om moralen i arbejderbevægelsen har floreret op gennem 80'erne og 90'erne og formentlig også har været med til forsinke "normaliseringen" af dansk politik med - som minimum - en socialdemokratisk ledet regering.

Der er god grund til at spørge, hvor det netop er arbejderbevægelsen, der fremstår som lige den bevægelse, der har et eller flere særlige moralske problemer - og ikke eksempelvis borgerlige politikere og organisationer.

Hvad er moral?

Det har i mediedebatten om moralen i arbejderbevægelsen ligget som en udtalt undertone, at der er en særlig moral, der gælder for socialdemokrater og i lidt bredere perspektiv den samlede arbejderbevægelse.

Nu kan ordet "moral" og dets betydning jo i høj grad diskuteres, så der er grund til at stoppe op og prøve at få hold på definitionen af, hvad moral er.

Lad os kaste blikket ned i *ORDBOG over det DANSKE SPROG, 2. oplag 1966*, og se på definitionen på ordet moral:

"indbegrebet af de (af samvittigheden, opdragelse, religion, milieu bestemte) anskuelser, hvorefter menneskelige handlinger og tanker bedømmes som gode eller slette."

Selvom denne definition af moral stammer fra begyndelsen af dette århundrede, er det en brugbar definition til trods for, at moralen på mange samfundsmæssige områder har gennemgået store forandringer.

Tænk blot på frigivelsen af pornoen i slutningen af 60'erne, holdningen til rusmidler og den rent sproglige moral - helt banalt eksemplificeret ved ændringen af tiltaleformen "De" til "du".

Imidlertid er der også dukket nye områder op, hvor samfundet har udviklet en moral. Det er f.eks. nu samfundsmæssigt anerkendt, at det er god moral at passe på miljøet.

En økologisk moral er vokset frem, hvor virksomhederne bl.a. værdisættes ud fra deres miljømæssige "anskuelser" og ikke mindst om virksomhedernes "handling" er miljømæssige forsvarlige.

Når der i den offentlige debat har kunne sættes spørgsmålstejn ved om, moralen i arbejderbevægelsen nu var i orden, hænger det givet sammen med arbejderbevægelsens "anskuelser" - det politiske og ideologiske idegrundlag - og så de "handling", som enkelt personer har udøvet.

Sagt i en enkelt sætning, har de kritiske røster set en modsætning imellem arbejderbe-

vægelsens politiske mål og så det man rent faktisk gjorde.

Ej ud af den blå luft

Arbejderbevægelsen er ikke dukket ud af den blå luft, som Guds gave til menneskeheden, men er runden af det industrisamfund, der tonede frem fra midten af forrige århundrede.

Klassesamfundet var krystalklart - der var de enormt fattige og der var de enormt rige. Selvfølgelig en forenkling, der nærmer sig historieforfalskning, men det er kendsgerning at arbejderbevægelsen er resultatet af en kamp, hvor der er kæmpet for en forbedring af de manges livsvilkår.

"Frihed, lighed og broderskab" var målene for den demokratiske socialisme, og drømmene for de mange, som rent faktisk kæmpede igennem en aktiv indsats i Socialdemokratiet og fagforeningerne i arbejderbevægelsens første mange år.

Allerede ved starten af organiseringen af arbejderne i 1870'erne blev det klart, at organiseringen måtte ske på flere fronter.

Der blev for det første tale om en politisk organisering igennem partiet - Socialdemokratiet, der skulle skaffe arbejderklassen ikke bare indflydelse, men sluttelig den totale overtagelse af magten i samfundet.

Dels blev der tale om en faglig organisering igennem fagforeninger, der skulle bidrage til en forbedring af de manges helt urimelige løn- og arbejdsforhold.

Det skulle ske i nøje samarbejde med den politiske udgangspunkt - Socialdemokratiet.

Endelige begyndte arbejderklassen en selvorganisering af forbrugsvarer igennem opbygningen af kooperative virksomheder fra almindelige fødevarer til udgivelsen af socialdemokratiske aviser og dannelsen af boligforeninger, der skulle bygge boliger til arbejderklassen.

I et nutidigt mediesprog er ovenstående ganske enkelt - fødslen eller om man vil skabelsen af - "*den socialdemokratiske koncern*", men altså en koncern, der grundlæggende er båret af drømmen om "frihed, lighed og broderskab".

Sejren

Ikke alene sejrede arbejderbevægelsen i kvantitet. Den fik det største politiske parti. Fagbevægelsen kunne - og kan - bryste sig af en de bedste organiseringsprocenter i verden.

Arbejderbevægelsen sejrede også kvalitativt. Det politiske projekt lykkedes tilnærmelsesvis.

Velfærd for de mange blev rent faktisk resultatet af mange års politisk kamp, og det er en kendsgerning, at værdien af produktionen i samfundet fordeles.

(ABAs Billedarkiv)

Der finder i ordets bredeste forstand en samfundsmæssig indkomstudjævning sted.

Til gengæld har den sejr betydet, at arbejderbevægelsen traditionelle rekrutteringsgrundlag - forstået som arbejderklassen - er forsvundet.

Socialdemokrater i dag er meget forskellige mennesker med meget, meget forskellig baggrund. Med andre ord er det "lige" udgangspunkt - f.eks. de ens løn- og arbejdsvilkår - væk.

Samfundsmæssigt bekender Socialdemokratiet sig i højere grad til den sociale markedsøkonomi, hvor det anerkendes, at konkurrencemomentet er afgørende — også for den kvalitative udvikling af menneskers levevilkår.

Og hva' så med moralen

Som en direkte konsekvens af samfundsudviklingen, som Socialdemokratiet har det politiske hovedansvar for, er arbejdsvilkårene for bevægelsens ledende folkevalgte repræsentanter også ændret radikalt.

Disse folkevalgte, hvad enten de er valgt til politiske poster eller faglige poster, forvalter ofte store organisationer og formuer på vælgers eller medlemmers vegne.

Det kræver uddannelse og ikke mindst en ganske voldsom arbejdstid.

Bl.a. derfor er disse poster vellønnede og dermed er kimen lagt til kritikken: hvordan kan man påstå at kæmpe for de svage i samfundet, når de svages folkevalgte selv har end- og særdeles høje lønninger og andre goder.

Her bliver arbejderbevægelsens folkevalgte repræsentanter "dømt" ud fra deres politiske "anskuelse" og så de "handling" som de rent faktisk udfører - f.eks. igennem varetagelsen af et bestemt job med tilknyttet goder.

Dommen fældes af offentligheden - medierne. Ja store dele af offentligheden mener ligefrem, at visse folkevalgte nærmest beriger sig på vegne af bevægelsens medlemmer.

Sloggi-trusser er vejen frem

Ritt Bjerregaard er om nogen den enkeltperson, som har lagt ryg til dette skisma mellem "anskuelser" og "handling".

I øvrigt har Ritt Bjerregaard i alle tilfælde helt bevidst valgt at tage det slagsmål uden skelen i hvert offentligt - til de personlige eller for partiet politiske konsekvenser.

Som *socialdemokratisk undervisningsminister* bor man ikke på et eksklusivt hotel eller kører med chauffør på det offentliges regning - jævnfør fyringsagen i slutningen af 70'erne.

Som *socialdemokratisk gruppeformand* har

man ikke et stort hus i provinsen samtidig med, at man har en stor 7-værelses lejlighed i København, som man i øvrigt får fordi man er et kendt ansigt.

Som *ledende socialdemokrat* har man ikke en eksklusiv tøjsmag og dermed hang til dyrt tøj.

Det er ikke bare dele af medierne, som peger på modsætningen mellem partiets politiske mål og så i dette tilfælde Ritt Bjerregaards "handling". Det gør også store dele af medlemsmassen i partiet samt ikke uvæsentlige dele af partiledelsen.

Som Ritt Bjerregaards dimentrale modsætning har det oftest været selveste partiformanden - Anker Jørgensen, der er blevet fremhævet. Arbejdsmanden, der steg til landets fornemste post, men som blev boende i en beskeden 3-værelses lejlighed. Anker har i det hele taget haft en livsførelse, som minder om mange menneskers hverdag, og det er formentlig årsagen til, at Anker i dag er folkeeje.

Det kan der et eller andet sted drages en lære af.

Men når Ritt blev - og bliver - en sag hængt det først og fremmest sammen med mediernes fokusering på politikerne som enkeltpersoner. En fokusering der bliver intens især, når der kan peges på ikke bare på uoverensstemmelse mellem "anskuelse" og "handling", men også på konflikter mellem ledende politikere inden for samme parti.

Når sagen om de 19 flasker rødvin overhovedet kunne blive til en sag, skyldes det alene Ritt Bjerregaards ry, som en politiker med hang til den eksklusive smag - også på vinområdet.

Hvis højskolen havde sendt Ritt Bjerregaard 19 par Sloggitrusser var der jo ikke en hund i hele Unionen, der havde gøet af det!

Moralen og de borgerlige - og en boligdirektør.

At der gør sig en særlig moral gældende for arbejderbevægelsens folkevalgte kan illustreres med et par borgerlige politikere og en enkelt boligdirektør.

Som *Venstremand* er det selvfølgelig muligt for Bertel Haarder at lade sig vælge til Euro-

parlamentet og samtidig hæve sin ministerpension.

Som *Venstremand* er det selvfølgelig tillige muligt for Bertel Haarder oven i ministerpensionen og Europaparlamentslønnen at hæve vederlag for sit Folketingsmandat.

I Bertel Haarders tilfælde er der en sammenhæng mellem hans politiske "anskuelse" og "handlingerne". Venstres politiske budskab er - stærkt forkortet - "du er din egen lykkes smed" - og Bertel Haarder kan oven i købet henvise til, at han er valgt af vælgerne!

Der har ikke på noget tidspunkt i offentligheden været en diskussion af det rimelige i Bertel Haarders indtægtsforhold eller måske vigtigere, om det er sagligt muligt at bestride to så omfattende politiske tillidsposter.

Der er ganske enkelt ikke den nødvendige brist mellem "anskuelse" og "handling", som er så afgørende for mediernes interesse for en politikers moral eller mangel på samme.

Venstremanden Thor Pedersen, tidligere indenrigsminister, befinder sig også i en dobbeltposition, der burde kunne vække offentlighedens interesse.

Dels er Thor Pedersen medlem af Folketinget, dels er Thor Pedersen direktør i et større rengøringssselskab, der bl.a. byder på offentlige licitationer af rengøringsarbejde.

Det er almindeligt kendt, at *Venstre* arbejder for privatisering og udlicitering af offentlige ydelser. Og samtidig er Thor Pedersen som ledende *Venstremand* ansat i en vellønnede stilling i et firma, der nyder godt af privatiseringen - eller i hvert fald kunne komme til det - hvis privatiseringsbølgen forstærkes.

Man kunne spørge sig selv, hvorfor rengøringsfirmaet har ansat Thor Pedersen, og man kunne spørge offentligheden og medierne i særdeleshed, hvorfor Thor Pedersens *dobbeltrolle* som medlem af Folketinget og direktør på et privatiseringsområde end ikke gøres til genstand for en debat?

Man kunne fristes til at konkludere, at det skyldes, at der for Venstrefolk ikke gælder nogen moral over hovedet - udover den helt særlige moral, at "du er din egen lykkes smed". Derfor er der meget vide grænser for, hvor

langt man *som Venstremand* kan gå uden, at offentlighedens stærke vogtere - den fjerde statsmagt - medierne finder det nødvendigt at kaste sine kritiske blikke på netop disse politikere.

Lad os bare et enkelt øjeblik forestille os en situation, hvor en direktør for et almennyttigt boligselskab bliver valgt til Folketinget og herefter arbejder for, at private udlejningsejendomme skal gøres til almennyttige boligselskaber.

Er jeg den eneste, som både kan se, høre - ja nærmeste lugte det borgerlige ramaskrig?

Snøvsen - gå ikke fra den!

Konklusionen på overvejelserne om der eksisterer en særlig moral for arbejderbevægelsen er for såvidt klar nok.

Der er i den brede offentlighed - defineret som massemediernes offentlighed - en forventning, at arbejderbevægelsens ledende skikkelser anligger en særlig moralsk opførelse. Der stilles særlige krav til, at handlingerne er moralsk uangribelige.

Når det er tilfældet, hænger det sammen med, at arbejderbevægelsen i sit idegrundlag kæmper for en *god* sag - lighed og solidaritet for og med de svageste i samfundet.

Der stilles krav om overensstemmelse mellem "anskuelse" og "handling". Imidlertid er det et krav, som ikke bare stilles af medierne.

Det er i høj grad også et krav, der stilles i arbejderbevægelsens organisationer og blandt medlemmerne. Der er faktisk en meget klar forventning i de mange menige lag i arbejderbevægelsen om, at arbejderbevægelsen i sin gøren og lade, er i overensstemmelse med egne idealer.

Der er ingen grund til at gradbøje "moral" i arbejderbevægelsesammenhæng. Når der er overensstemmelse mellem "anskuelse" og "handling" er det en god og uangribelig moral at lægge for dagen.

Det vil nærliggende at antage, at Ritt Bjerregaard i stille stunder overvejer om, alle slagsmålene op igennem 80'erne og 90'erne var prisen værd. Inden sin udnævnelse til kommissær var Ritt Bjerregaard meget isoleret i Socialdemokratiet. Derigennem havde

Socialdemokratiet markeret, at der var en grænse for, hvor mange moralske hegnspele, der kunne flyttes i socialdemokratisk regi.

Selv om Ritt Bjerregaard i alle sine "sager" formelt har haft retten på sin side, er det reelt arbejderbevægelsens egen moral, udsprunget som den er af bevægelsens idegrundlag, der fældede Ritt Bjerregaard som dansk toppolitiker - og muligvis også vil gøre det som europæisk toppolitiker.

Arbejderbevægelsen går ikke uden videre fra snøvsen - og godt det samme.

Arbejderbevægelsen er i bund og grund betinget af sit historiske udgangspunkt, der både binder bevægelsen sammen i nutiden, men også på mange måder forhindrer en afgørende fornyelse af arbejderbevægelsen.

En fornyelse, der skal transformere arbejderbevægelsen organiseringsformer fra industrisamfundets til informationssundets.

Men det er jo en helt anden historie - og der skal løsningerne nok findes henover 19 flasker god rødvin... mindst!

Abstract

Christiansen, Steen: Sloggi-trusser til Ritt?

Arbejderhistorie 4/1995, p. 5-9

In the heat of the late summer of 1995, a wine merchant on the island of Funen forwarded nineteen bottles of claret to the Danish European commissioner. The order was placed by a Danish residential folk high school where the commissioner had given a lecture. These nineteen bottles acted as a shock to the European Union and, once again, reminded Danes that the discussion of the Labour Movement and its morality is very much the story of Ritt Bjerregaard's political career and about how, finally, she became one of the most isolated politicians in Denmark. How did Ritt Bjerregaard come to suffer such a blow as a leading light in Danish domestic politics? Did the Labour Movement and morality defeat Ritt Bjerregaard?

Christiansen, Steen, folkeskolelærer. Medlem af Socialdemokratiet og debatgruppen "To minutter i tolv", som arbejder med Socialdemokratiets fornyelse. Præstehusene 59, 2620 Albertslund. Tlf. 43 44 88 48.